

Bergen in de voetsporen van Varg Veum

In Duitsland bestaat een speciaal genre binnen de thrillers: de ‘regio-krimi’.

Misdaadboeken die zich afspelen in een bepaalde streek en die je naast een spannend verhaal ook veel informatie over de streek of plaats in kwestie bieden. Het lijkt een nieuw genre te zijn, maar dat is schijn: al sinds begin jaren tachtig schreef Gunnar Staalesen uit Noorwegen zijn eigen regio-krimi's met de serie over privé-detective Varg Veum uit Bergen. Het zijn populaire boeken, niet in de laatste plaats omdat ze goed geschreven zijn, met goede plots en een boeiende hoofdpersoon. Een aantal delen uit de serie is verfilmd en de boeken zijn in vertaling in veel landen te krijgen, ook in Nederland. Voor de vertaling van alweer het twintigste deel uit de serie werd ik benaderd en wat is er dan leuker om research te gaan doen in de plaats waar het boek zich afspeelt? Dochter Alice bleek meer dan bereid me op die reis te vergezellen en zo vertrokken we begin april met zijn tweeën naar Bergen.

Die stad had ik weliswaar meermalen bezocht, maar de laatste keer was alweer twaalf jaar geleden en er was het een en ander veranderd. Dat bleek al op het vliegveld: was het vroeger nog best een toer om daarvandaan met het openbaar vervoer naar het centrum van Bergen te gaan, tegenwoordig is dat een fluitje van een cent dankzij de *bybanen*, een sneltram vanaf Flesland naar hartje Bergen. Voor minder dan de prijs van een cappuccino (een gewone kop koffie is steeds moeilijker te vinden!) zoefden we in een halfuurtje naar het Lille Lungegårdsvann. We waren op alles voorbereid, vooral op slecht weer, dus we waren uitgerust met waterdichte schoenen, regenjas en paraplu, en ook nog een dikke winterjas, want het was nog maar begin april. Maar de klimaatverandering was niet aan Bergen voorbijgegaan: het zonnetje scheen volop en het was warm alsof het al zomer was! Puffend liepen we naar ons hotel, in Nordnes, de wijk waar Gunnar Staalesen evenals zijn geesteskind Varg Veum is opgegroeid en die hij met veel liefde in zijn boeken beschrijft.

Van te voren had ik contact met de schrijver opgenomen en hem gevraagd of het goed was om samen een kop koffie te drinken terwijl ik hem wat vragen stelde over het boek en met name de locaties waar de handeling zich afspeelde. Staalesen bleek een enorm hartelijke, gastvrije man te zijn: hij nodigde ons beiden uit voor een lunch in een vertrouwd Varg Veum-etablisement: de Holbergstuen aan de Torgalmeningen. Ooit een studentencafé waar verhitte politieke discussies werden gevoerd, nu met name een lunchcafé voor *syklubber*, dameskransjes. Staalesen was er kind aan huis. De ober begroette hem als een oude vriend en hij vertelde ons uitgebreid over de achtergrond van het restaurant. Hij was overigens wat aan de late kant: dat kwam doordat een bijeenkomst die hij als speciale gast had

bijgewoond, nogal was uitgelopen vanwege hoog oplopende emoties. En waar ging die vergadering over? Over uitbreiding van de bybanen. Staalesen bleek een groot voorstander van goed openbaar transport. Er ging mij een lichtje op: dat Varg Veum in de boeken zo vaak in de file staat, is in wezen een politiek statement van de auteur: beter openbaar vervoer betekent minder files!

Na de lunch waarin met name Alice veel nieuwe informatie over Bergen te verwerken kreeg, vertrokken we voor een bijzondere rondleiding: het nalopen van de route die Varg Veum in *Laat de kinderen tot mij komen* kiest als hij uit het politiebureau ontsnapt en via allerlei steegjes en gangetjes naar Bryggen sluipt; een route die ik vanwege het verschil in aanduidingen bij het uitleggen van de weg in het Noors en het Nederlands (niet links of rechts, maar *opp* en *ned*) niet goed kan volgen en dus ook niet goed kan vertalen. Met Staalesen (of is het Varg Veum?) als gids is het interessant om door Bergen te lopen; op elke straathoek krijgen we uitleg over de geschiedenis van bepaalde huizen en straten, en als blijkt dat ik ook zijn trilogie over de geschiedenis van de stad heb gelezen, komen daar nog heel wat details bij ('Kijk, daar woonde Moland uit het boek 1900, weet je wel?').

Hoewel Veum in het boek niet in de buurt van zijn eigen huis in de Telthusmuget durft te komen, vindt Staalesen het essentieel dat wij ook dat huis zien. Het straatnaambordje echter vermeldt de naam 'Telthusmauet'. Wat is het nou, -smuget of -smauet? Er volgt een uitleg die zo ingewikkeld is dat ik halverwege vermoed dat die alleen voor iemand uit Bergen is te volgen. Maar opeens worden we aangesproken door drie voorbijgangers die Staalesen herkennen en hem vragen of hij als *lokal kjendis* ook weet of het nu Telthusmuget of Telthusmauet moet zijn. Staalesen moet lachen, stelt mij voor als zijn Nederlandse vertaler en herhaalt zijn uitleg, die blijkens de reactie van de voorbijgangers ook voor bewoners van Bergen niet te volgen is. Ik besluit om in mijn vertaling maar uit te gaan van de naam die de schrijver zelf heeft gebruikt.

Na een genoeglijk uurtje wandelen bereiken we de Torget. Staalesen besluit de wandeling met een bezoek aan Strandkaaien 2, waar de stad Bergen in 2008 een

standbeeld van Varg Veum heeft laten plaatsen. Staalesen is er apetrots op: op de hele wereld bestaan er maar drie standbeelden van fictieve speurneuzen: van Sherlock Holmes in Edinburgh – waar Sir Arthur Conan Doyle vandaan kwam –, van Maigret in Delfzijl – waar Simenon zijn held heeft bedacht –, en nu dus van Varg Veum bij diens kantooradres in Bergen.

Na de tocht nemen we afscheid, Staalesen vertrekt met de pont (ook openbaar vervoer!) naar zijn huis op Askøy en wij gaan naar ons hotel om de winterjas te vervangen door iets luchtigers. Op het terras van de USF-verftet (ook alweer een locatie uit het boek!) proosten we op de geslaagde tocht. Niet alleen voor mij was het een geweldige ervaring: als we in het vliegveld naar huis zitten en Alice verdiept zit in een ander deel uit de Varg Veum-serie, stuit ze op de naam ‘Statsraad Lehmkuhl’, de driemaster die we in de Vågen hebben zien liggen. Het maakt haar nog enthousiaster, zowel over de reis als over het boek. De Varg Veum-serie als regio-krimi’s: je zou het bijna verplichte kost willen noemen voor iedereen die naar Bergen gaat!